

ETRUŠČANSKA UM

na apeninskem polotoku, sredina 8. sto. pr.n.št., vzdrževali stike z grki. ar.-povzeli prvine od grkov, pročelja svetišèe so povdarjeni s stebri, nad vrsto stebrov so postavili trikotno cello, za stebriščem pa so bogovom namenjene tri celle, dobri v gradnji kupul in obokov. slik.-sestavljene iz umetnosti bližnjega V železne dobe in stikov iz gr., poslikava grobnih prost. kip.-upodobitve so zaznamovane z resničnostjo, vsakdanjikom, kar je vplivalo na razvoj srebrne plastike-rimska volkulja

RIM. um.ob koncu 6. stol.pr.n.št.ar.-prevzeli oboke in nekatere znaè. stebernih redov od gr.&et.izhajajo iz gr.&et.kult, vpeljali so nov kompozitni oz.sestavljene steborni red.bistvene prvine so stene-poudarjen notranji prostor. **NOVI STAVBNI TIPI:** kolosej-gledališèe posebne vrste, prevzeli od etruščanov gladiatorske igre; zgradba: visok zid, iz opek, obložen s tranvetidom (kamen, ki se na zraku posuši) debeli zidovi, monumentalna arhitektura.

BAZILIKA-dvorana za rasojevanje, trgovanje...zgr:pravokotna dvorana v temenu glavne ladje je polkrožna manjša prostornina za sodnika, izhodišèe

za razvoj rimske cerkve. **FORUMI**-gl.trg, središèe polit., družb., gosp. življenja. **ODIOM**-manjše gledališèe do 10.000 ljudi-glasbene prireditve

PANTEON-posveèen 7 planetarnim božanstvom, v notranjosti iz marmorja na stropu s temno modro in poslikan z zvezdami. **VIADUKT, AKVADUKT, TERME, AMFITETER, ZASEBNE HIŠE**-ville-predmestne bogate hiše, domus- mestna bogata hiša, insula-blokovna, revnejša hiša slik.-stenske poslikave (misteriji, freske, mozaiki, evkastièno slik.na steklo) kip.-rejefikrasijo oltarje, sarkofagi, portreti (realistièen, idealistièen, naturalistièen)

STAROKRŠÈANSKA UMET.

2.&3.stol n.št., sl-jezus v središču, umetnost se je naslonila na svetopisemska besedila, najveè slik. se je ohranilo v katakombah, na stenah so upodobljeni križ, palova vejica (muèeništvo), golob in oljèna vejica (mir) ar-pojavita se 2 tipa: vzdolžni tip-bazilika; središčni oz.centralni tip. **BAZILIKA**-pravokotni prostor dodajo preène in stranske ladje, dvorišèe, zakljuèena z absido. kip.-vplivajo verske polit.spremembe in umetniške ideje iz rimskih provinc, znac.sarkofagi- na njem uprizorjeni prizori iz svetega pisma, kristus; osebe so v globinskem reliefu

BIZANTINSKA UM-

V rimsko cesarstvo; predusem nabožna ar-znaè: opeka, kupola središèini tloris slik.gre za sloke in razgibane osebe ki se spremenijo v ikone.